

ref.nr.: 18.014 / 6.30.1
betreft: Suggesties COC bij AO Emancipatiebeleid

Amsterdam, 30 maart 2018

Geachte woordvoerder Emancipatie,

Op donderdag 5 april spreekt u met minister Van Engelshoven over het Emancipatiebeleid.

In deze brief doet COC Nederland suggesties voor het bevorderen van de emancipatie van lesbiennes, homo's, bi's, trans- en intersekse personen (LHBTI's).

U vindt hieronder een terugblik op de afgelopen periode, een vooruitblik naar de komende periode en, ter aanvulling op de Emancipatienota, concrete maatregelen voor om LHBTI-emancipatie verder te bevorderen.

Terugblik en vooruitblik

De afgelopen jaren hebben we samen vooruitgang geboekt. Zo is COC's Roze Stembusakkoord volledig uitgevoerd. Scholen werden verplicht om LHBTI-acceptatie te bevorderen. Lesbische moeders kunnen het juridisch ouderschap eenvoudiger regelen. Transgender personen kunnen hun geslachtsregistratie eenvoudiger wijzigen en er kwam een einde aan de enkele-feitconstructie en het fenomeen weigerambenaar. COC's GSA-netwerk is actief op bijna 900 middelbare schoollocaties en jaarlijks doet een kwart miljoen scholieren mee aan Paarse Vrijdag voor LHBTI-acceptatie. Nederland steunt LHBTI-organisaties en activisten in meer dan 35 landen wereldwijd. Er is meer aandacht voor biculturele en religieuze LHBTI's; zij weten elkaar vaker te vinden en er staan nieuwe rolmodellen op. LHBTI-ouderen krijgen meer ondersteuning en we zetten stapjes naar LHBTI-vriendelijker (ouderen) zorg. Tientallen vrijwilligers bieden sociale steun aan LHBTI-asielzoekers. Er is meer oog voor de belangen van trans- en intersekse personen. LHBTI-acceptatie staat hoog op de politieke- en maatschappelijke agenda en het percentage Nederlanders dat uitgesproken negatief staat tegenover LHBTI's daalt gestaag, van 15% in 2006 naar 7% vandaag.

Maar er is ook nog veel om samen de schouders onder te zetten. Want nog altijd vindt één op de drie Nederlanders het aanstootgevend als twee mannen elkaar in het openbaar zoenen. Reclameposters met zoenende mannen worden vernield en veroordeeld. Mensen die zich niet gedragen volgens de heersende gendernormen krijgen van de Nederlandse bevolking een laag waarderingcijfers van 5,5. Transgenderpersonen worden in bepaalde televisieprogramma's belachelijk gemaakt. Acceptatie van LHBTI's lijkt voorwaardelijk: je moet 'normaal' doen, niet te zichtbaar zijn en je conformeren aan de maatschappelijke norm. Het is goed dat de Emancipatienota aandacht vraagt voor knellende gendernormen.

Met een baksteen het ziekenhuis in geslagen, mishandeld en uitgescholden voor 'kankerhomo': de media berichten regelmatig over ernstig geweld tegen LHBTI's. Zeven op de tien LHBTI's krijgen in hun leven te maken met fysiek of verbaal geweld wegens hun identiteit. LHBTI-jongeren hebben op school vaak een zware tijd, ze geven hun leven een zesje, tegenover een 8-min voor heterojongeren. LHBTI-zijn ligt vaak gevoelig in biculturele en religieuze gemeenschappen: de helft van de Turkse- en Marokkaanse Nederlanders vindt homoseksualiteit altijd verkeerd en dat zelfde geldt voor 54% van de moslims en 58% van de orthodox-gereformeerden. Dat is een zware last voor LHBTI's uit deze kringen. LHBTI-asielzoekers krijgen te maken met problemen in de opvang en de beoordeling van hun asiolverzoeken laat nog veel te wensen over. Transgender

personen krijgen veel te maken met geweld en discriminatie, hebben een relatief slechte positie op de arbeidsmarkt en ondervinden problemen in de zorg. Intersekse personen ervaren taboes, gevoeligheden en onwetendheid rond hun conditie. Nederland staat in Europa op de tiende plaats als het gaat om het goed regelen van LHBTI-rechten. LHBTI's worden in tal van landen vervolgd en in 72 landen is LHBTI-zijn strafbaar.

Regeerakkoord en Emancipatienota

Het regeerakkoord stelt dat emancipatie continu aandacht van de regering zal krijgen, dat de overheid actief zal optreden en dat het kabinet een reeks maatregelen neemt. Veel van de beloften uit COC's Regenboog Stembusakkoord komen terug in het regeerakkoord. Dat is positief.

Ook in de Emancipatienota herkennen we diverse onderwerpen uit COC's Regenboogakkoord, evenals onderwerpen die door Transgender Netwerk Nederland (TNN), Nederlands Netwerk Intersekse/DSD TNN (NNID) en COC elders zijn geagendeerd. We vinden het positief dat de minister haar ambitie in de nota expliciet uitspreekt en er naar streeft principes in praktijk te brengen. TNN, NNID en COC Nederland sloten een strategische alliantie met de minister. Daarmee willen we bereiken dat LHBTI-emancipatie hoog op de maatschappelijke en politieke agenda blijft staan, dat LHBTI personen worden ondersteund en dat er in Nederland een sterke LHBTI-gemeenschap is waarbinnen mensen elkaar kunnen ontmoeten en versterken.

Concrete maatregelen

Bij de Emancipatienota hebben we een aantal kanttekeningen. Bepaalde zaken ontbreken, niet alle maatregelen worden concreet ingevuld en vaak is niet duidelijk wanneer ze worden ingevoerd. In deze brief stellen we daarom zes aanvullende maatregelen voor:

1. Bevorder gelijke rechten: voer alle maatregelen uit COC's Regenboog Stembusakkoord snel uit
2. Bevorder LHBTI-acceptatie op school en onder jongeren
3. Bevorder de veiligheid van LHBTI's
4. Bevorder de emancipatie van transgender personen
5. Wacht geen dag langer met verstrekken van PrEP
6. Doe breed onderzoek naar 'homolijsten'

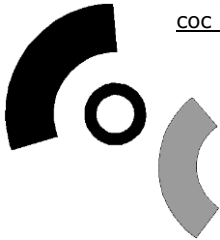
Deze voorstellen lichten we hieronder nader toe.

1. Bevorder gelijke rechten: voer alle maatregelen uit COC's Regenboog Stembusakkoord snel in

Op 7 maart 2017 tekenden 8 politieke partijen COC's Regenboog Stembusakkoord, met daarin acht beloften over LHBTI-emancipatie. Samen zijn die partijen goed voor bijna een twee derde meerderheid in de Kamer. Minister Van Engelshoven is coördinerend bewindspersoon voor uitvoering van het Regenboogakkoord. We vragen u de minister te verzoeken om concrete invulling van de maatregelen en om een snelle invoering. Onderstaand onze suggesties.

Dien nog dit jaar een voorstel in om het verbod op LHBTI-discriminatie te verankeren in de

Grondwet. Zowel de maatschappelijke als de juridische positie van LHBTI's verbeterde de afgelopen decennia aanzienlijk. Het huwelijk werd opengesteld voor paren van gelijk geslacht. Steeds minder mensen staan negatief tegenover homoseksualiteit. Het is belangrijk om deze verworvenheden te borgen voor de toekomst. Het mag niet zo zijn dat ze zomaar ongedaan kunnen worden gemaakt bij maatschappelijke tegenwind. Daarom pleiten wij voor verankering van het verbod op LHBTI-discriminatie in de Grondwet. De Grondwet is immers in de eerste plaats een opdracht aan de wetgever. Volgens het regeerakkoord komt het kabinet met een Grondwettelijk verbod op LHBTI-discriminatie. In de Emancipatienota wordt hier echter slechts in een voetnoot naar verwezen. Grondwetswijziging is een lange procedure; een snelle start daarvan is wenselijk.

- **We stellen voor dat u de minister vraagt om te zorgen dat de regering nog dit jaar een voorstel indient tot opname van een verbod op LHBTI-discriminatie in artikel I van de Grondwet.**

Dien nog dit jaar een meerouderschapswetsvoorstel in. Steeds meer kinderen groeien op in een meeroudergezin, bijvoorbeeld bij een lesbisch paar dat een kind vanaf de geboorte opvoedt samen met een biman of een homopaar. Het is pijnlijk en niet uit te leggen aan de kinderen en ouders in deze gezinnen dat de wet nu net doet alsof er maar twee, in plaats van drie of vier ouders zijn. Ook leidt het gebrek aan een goede wet tot allerlei praktische problemen voor meeroudergezinnen. Kinderen kunnen bijvoorbeeld niet met al hun ouders naar de dokter, op vakantie of naar een klasseavond. Ze moeten veel meer belasting betalen over een studiebijdrage of erfenis van hun derde of vierde ouder. Het COC pleit al acht jaar voor een meerouderschapswet. Twee jaar geleden adviseerde de Staatscommissie Herijking Ouderschap tot een regeling. Vorig jaar beloofde een grote Kamermeerderheid in COC's Regenboog Stembusakkoord dat er snel een wet komt. Nu trekt de regering toch weer een jaar uit voor het uitzoeken van wat de staatscommissie aanduidt als 'details'. Ditzelfde geldt voor het introduceren van een draagmoederschapsregeling. Wij stellen voor dat de regering direct aan de slag te gaan met het opstellen van wetgeving en ondertussen de laatste details uitzoekt. Het COC en de Staatscommissie pleiten ook voor het opheffen van de laatste ongelijkheid voor kinderen die opgroeien bij gehuwde lesbische ouders. Nu wordt hun duomoeder pas ouder van rechtswege als een zogenaamde 'onbekendheidsverklaring' over de donor kan worden overgelegd, terwijl zo'n verklaring bij heteroparen niet vereist is. Op dit laatste punt kondigt de regering geen nader onderzoek aan, er kan dus direct een wetsvoorstel worden ingediend.

- **We stellen voor dat u de minister vraagt om te zorgen dat de regering nog dit jaar een meerouderschapswet, een draagmoederschapswet en een lesbisch ouderschapswet indient.**

Bevorder dat dit jaar een verbod op trans- en intersekse discriminatie wordt opgenomen in de Awgb. Transgender personen krijgen veel te maken met discriminatie, bijvoorbeeld op de arbeidsmarkt. Intersekse personen ondervinden problemen bij participatie in opleiding, werk en vrije tijd. Het is positief dat zowel het kabinet als D66, PvdA en GroenLinks in de Algemene wet gelijke behandeling (Awgb) willen verduidelijken dat discriminatie van trans- en intersekse personen verboden is. Ook is het positief dat dit voornemen is opgenomen COC's Regenboogakkoord en het regeerakkoord. Wij hebben geen voorkeur voor een initiatiefwetsvoorstel of een voorstel van de regering; wel vinden we snelle invoering belangrijk. We stellen verder voor om de term 'seksuele gerichtheid' in het wetsvoorstel op te nemen, zodat duidelijk is dat de wet ook lesbische vrouwen, biseksuelen, panseksuelen en aseksuelen beschermt.

- **We stellen voor dat u de minister vraagt om te bevorderen dat er nog dit jaar een verbod op trans- en intersekse discriminatie wordt opgenomen in de Awgb.**

Presenteer dit jaar een stappenplan ter afschaffing van verplichte geslachtsregistratie. Wat de geslachtskenmerken van een persoon zijn, gaat de overheid niet aan. Het behoort tot de persoonlijke levenssfeer. Verplichte geslachtsregistratie leidt tot dagelijkse problemen voor veel trans- en intersekse personen en voor mensen die zich niet thuis voelen in het hokje 'man' of 'vrouw'. Het is positief dat het Regenboogakkoord en het regeerakkoord bepalen dat geslachtsregistratie zo veel mogelijk worden afgeschaft en dat de minister aankondigt dat ze hierover in gesprek gaat met belangenorganisaties. Wij stellen voor dat de minister dit jaar een stappenplan presenteert met maatregelen om geslachtsregistratie te beperken. Einddoel daarbij is wat ons betreft afschaffing van verplichte geslachtsregistratie door de overheid. Iedere Nederlander dient tenminste de mogelijkheid te krijgen om de categorie geslacht op officiële documenten te laten doorhalen met een 'X'. Ook stellen we voor dat de regering de categorie geslacht verwijderd van de identiteitskaart, zoals al het geval is in bijvoorbeeld Italië en Duitsland.

- **We stellen voor dat u de minister vraagt om dit jaar een stappenplan te presenteren ter afschaffing van verplichte geslachtsregistratie.**

2. Bevorder LHBTI-acceptatie op school en onder jongeren

LHBTI-jongeren hebben op school vaak nog een zware tijd: 'homo' is een van de meest gebruikte scheldwoorden, ruim de helft van de openlijke LHBTI-jongeren kreeg het afgelopen jaar negatieve reacties wegens hun identiteit, niet-heteroseksuele scholieren geven hun leven een zesje tegenover een acht voor heteroseksuele scholieren en suïcidecijfers liggen bij LHBTI-jongeren bijna vijf maal hoger dan gemiddeld. Het is belangrijk om er voor te zorgen dat scholieren zich altijd vrij en veilig voelen om zichzelf te zijn, ongeacht hun seksuele gerichtheid, genderidentiteit of geslachtskenmerken. Ook kan het onderwijs een bijdrage leveren aan LHBTI-acceptatie in de samenleving. Daarom is het goed dat in het Regenboogakkoord, het regeerakkoord en de Emancipatienota voorstellen staan om acceptatie op school te bevorderen. We verzoeken u om de minister te vragen om deze voorstellen op de volgende punten nader uit te werken.

Bevorder veiligheid van LHBTI-scholieren. Scholen zijn volgens de kerndoelen verplicht om LHBTI-acceptatie te bevorderen. Daarnaast bepaalt de Wet Veiligheid op school dat scholen moeten optreden tegen pesten en zorgen voor een veilige school voor iedereen. Zoals hierboven geschetst, worden LHBTI-scholieren veel gepest en ervaren ze veel onveiligheid. De PO-Raad en de VO-Raad stelden in 2014 een Actieplan sociale veiligheid op. Daarin staat onder meer dat scholen in hun veiligheidsbeleid aandacht moeten besteden aan LHBTI's en dat er effectieve anti-pestprogramma's op het gebied van LHBTI's zullen komen. De looptijd van dit Actieplan is echter verstreken en er is nog geen vervolgprogramma.

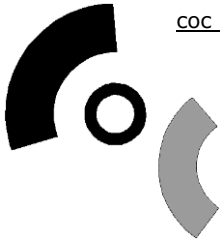
- **Wij stellen voor dat u de minister vraagt om met de PO- en VO- Raad in gesprek te gaan over een vervolg op het Actieplan sociale veiligheid, met daarin expliciete maatregelen om de veiligheid van LHBTI-scholieren te bevorderen.**

Stel bevorderen LHBTI-acceptatie in 2018 verplicht in het mbo. Terwijl het bevorderen van LHBTI-acceptatie verplicht is in het primair- en voortgezet onderwijs, is dat nog niet het geval in het mbo. Dat terwijl juist jongeren met een mbo- (en vmbo) niveau volgens het SCP van alle schooltypen het meest te maken krijgen met homonegativiteit. In het Regenboogakkoord en het regeerakkoord is afgesproken om dit onderwerp wel verplicht te stellen. De Tweede Kamer nam vorig jaar een motie aan waarin dit nog eens is onderstreept (Kamerstuk 30 950, 112). In de Emancipatienota kondigt de minister verschillende maatregelen aan voor het mbo, maar het verplicht stellen van bevorderen van LHBTI-acceptatie wordt niet genoemd. Door te verwijzen naar het kwalificatiedossier Loopbaan en burgerschap wordt de indruk gewekt dat dit onderwerp al verplicht zou zijn in het mbo. Dat is *niet* het geval. 'Seksuele diversiteit' wordt in het kwalificatiedossier Loopbaan en burgerschap voor het mbo slechts genoemd als voorbeeld van een 'waardendilemma' in een paragraaf over politiek-juridische dimensies. Van een verplichting tot het bevorderen van LHBTI-acceptatie is dus geen sprake. Het bevorderen van acceptatie is ook geen 'dilemma'.

- **We stellen voor dat u de minister vraagt om het bevorderen van LHBTI-acceptatie in 2018 verplicht te stellen in het mbo**

Stel vaardigheden om LHBTI-acceptatie te bevorderen in 2018 verplicht op docentenopleidingen. Het bevorderen van LHBTI-acceptatie is sinds 2012 verplicht op alle basis- en middelbare scholen, maar docenten leren tijdens hun opleiding niet hoe zij dit het best kunnen doen. Uit onderzoek van de Onderwijsinspectie blijkt dan ook dat – hoewel de meeste scholen het wel een belangrijk onderwerp vinden – de kwaliteit van het onderwijs op dit punt te wensen overlaat en dat een eenduidige invulling ontbreekt. Het is positief dat het Regenboogakkoord en het regeerakkoord bepalen dat LHBTI-acceptatie een verplicht onderwerp wordt op docentenopleidingen. De Emancipatienota beschrijft maatregelen voor de pabo's en tweedegraadslerarenopleidingen.

- **We stellen voor dat u de minister vraagt om de Kamer per brief te informeren of en op welke wijze zij vaardigheden om LHBTI-acceptatie te bevorderen in 2018 verplicht stelt op alle docentenopleidingen (pabo, eerste- en tweedegraads docentenopleidingen, ulo's).**

Scherp kerndoelen aan. Het is positief dat het regeerakkoord en de Emancipatienota bepalen dat de kerndoelen over seksuele diversiteit voor het onderwijs worden aangescherpt. Wat ons betreft is het doel daarbij dat mensen zich vrij, veilig en geaccepteerd weten, ongeacht hun seksuele oriëntatie, gender en geslachtskenmerken. Er moet op school expliciet en inclusief aandacht zijn voor seksuele diversiteit: door alle jaren heen, door alle lessen heen en door alle lesmethoden heen. Scholen moeten een duidelijke norm stellen dat ieders identiteit geaccepteerd wordt.

- **We stellen voor dat u de minister vraagt of zij deze visie op de aanscherping van de kerndoelen deelt.**

Bespreek seksuele diversiteit in leermiddelen met uitgeverijen. In de Emancipatienota kondigt de minister aan in gesprek te zullen gaan met uitgeverijen en andere betrokkenen over stereotypering in leermiddelen. Dat is positief. De grote onderwijsuitgeverijen besteden in hun methoden vaak geen aandacht aan seksuele diversiteit. De brochure 'Gewoon doen' van SLO en EduDivers verklaart dat als volgt: 'Bijna alle uitgeverijen geven aan dat er een klein aantal conservatieve religieuze scholen is dat zeer actief uitgeverijen benadert over hun wensen en grenzen.' Als advies aan uitgeverijen wordt meegegeven: 'aandacht in het leerlingmateriaal beperken' en 'leermiddelen aanbieden in modules en scholen de mogelijkheid bieden sommige modules niet aan te schaffen.' Dat is niet de goede weg. Bevorderen van LHBTI-acceptatie op school is verplicht; het is kwalijk dat uitgeverijen zwichten voor druk van een klein aantal conservatieve religieuze scholen.

- **We stellen voor dat u de minister vraagt om in gesprekken met onderwijsuitgeverijen ook aan te dringen op aandacht voor seksuele diversiteit en LHBTI-acceptatie in leermiddelen.**

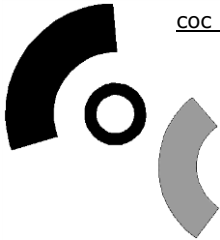
3. Bevorder de veiligheid van LHBTI's

In Nederland krijgen zeven op de tien LHBTI's in hun leven te maken met fysiek of verbaal geweld wegens hun identiteit. Van de transgenderpersonen kreeg zelfs bijna de helft (43%) in het afgelopen jaar te maken met geweld. Lesbische- en biseksuele vrouwen krijgen vaak te maken met seksuele intimidatie. Veel LHBTI's (60%) passen hun gedrag in de openbare ruimte aan uit angst voor geweld, bijvoorbeeld door niet meer hand in hand over straat te gaan.

Hoewel honderdduizenden LHBTI's in hun leven te maken krijgen met discriminatie en discriminerend geweld, doen er jaarlijks maar zo'n dertienhonderd mensen aangifte: het topje van de ijsberg. Er stromen bij het OM jaarlijks zo'n zestien gevallen van specifieke LHBTI-discriminatie in. Het OM eist lang niet altijd een hogere straf als er sprake is van discriminatie, terwijl dat verplicht is. De rechter spreekt jaarlijks maar zo'n zeven veroordelingen uit, vaak tot relatief lage boetes (ca. 400 euro) en korte taakstraffen (ca. 40 uur). De politie stuurt slechts een kwart van de discriminatiezaken door naar het OM.

Wat ons betreft moet de aanpak van geweld anders en beter. Het is positief dat de minister in de Emancipatienota preventieve maatregelen voorstelt. Als er toch geweld plaatsvindt, moet er wat ons betreft stevig worden opgetreden.

- **Wij stellen voor dat u de minister vraagt om samen met haar collega van Justitie & Veiligheid er voor te zorgen dat:**
 - de aanpak van anti-LHBTI geweld een topprioriteit wordt in de nieuwe Veiligheidsagenda
 - dat er ter uitvoering van die topprioriteit een concreet actieplan komt, met doelstellingen, indicatoren voor succes en prestatieafspraken
 - de wettelijke straffen op discriminatie worden verhoogd, niet alleen (zoals in het regeerakkoord is afgesproken en in de Emancipatienota wordt vermeld) bij haatzaaien, maar ook bij de andere non-discriminatieartikelen (137c t/m g en 429quater Wetboek van Strafrecht)
 - de politie altijd werk maakt van discriminatiezaken

- het Openbaar Ministerie bij discriminatie altijd een hogere straf eist
- In de opleiding van agenten en officieren van justitie verplicht aandacht komt voor de aanpak van discriminatie.

4. Bevorder de emancipatie van transgender personen

De emancipatie van transgender personen vraagt bijzondere aandacht. Het is positief dat de Emancipatienota hiervoor maatregelen aankondigt. In aanvulling stellen we het volgende voor.

Introduceer transitieverlof. Arbeidsongeschiktheid en werkloosheidspercentages liggen onder transpersonen drie tot vier maal hoger dan gemiddeld; een derde van de alleenstaande transpersonen heeft een inkomen onder de armoedegrens. Veertig procent krijgt wegens de identiteit te maken met discriminatie op het werk. Juist rond het transitieproces doen zich vaak problemen voor. Met Transgender Netwerk Nederland (TNN) stellen wij voor om een wettelijk transitieverlof voor transpersonen te introduceren. Dat ondersteunt transpersonen tijdens hun transitie, biedt juridische bescherming en neemt financiële risico's bij de werkgever weg. TNN heeft de minister daartoe een concreet voorstel gedaan.

- **Wij stellen voor dat u de minister vraagt om met haar collega van SZW af te spreken dat er in 2018 een wettelijk transitieverlof komt.**

Vergoed borstconstructie en bied betere zorg. De transgenderzorg in Nederland laat nog veel te wensen over. Zo zijn de wachttijden voor de intake voor genderzorg inmiddels opgelopen tot 60 weken voor adolescenten en 75 weken voor volwassenen. Nog steeds worden niet alle behandelingen van geslachtskenmerken vergoed. De minister van VWS beloofde in juni 2017 dat borstconstructie voor transvrouwen in het voorjaar van 2018 weer zou worden vergoed, maar dat is nog niet het geval.

- **Wij stellen voor dat u de minister vraagt om met haar collega van VWS af te spreken dat borstconstructie per direct weer wordt vergoed voor transvrouwen en dat er een plan van aanpak komt om de wachtlijsten voor transgenderzorg terug te dringen.**

Verbeter de transgenderwet. De nieuwe transgenderwet maakt het voor transpersonen eenvoudiger om hun officiële geslachtsregistratie te wijzigen. De wet voorziet in een grote behoefte: het aantal personen dat de geslachtsregistratie laat wijzigen vertienvoudigde, van 80 naar 770 per jaar. Een recente evaluatie van het WODC laat overtuigend zien dat de wet nog beter kan. Zo is er consensus over het feit dat de zogenaamde deskundigenverklaring kan worden geschrapt als vereiste voor het wijzigen van de geslachtsregistratie. Ook bestaat er brede overeenstemming dat de minimumleeftijd van 16 jaar te hoog is. Tenslotte is er volgens het WODC geen sluitende verklaring voor het feit dat voor intersekse personen andere eisen gelden voor wijziging van de geslachtsregistratie dan voor transpersonen.

- **Wij stellen voor dat u de minister vraagt om met haar collega van Rechtsbescherming af te spreken dat de deskundigenverklaring en de minimumleeftijd nog dit jaar worden afgeschaft als vereiste en dat de transgenderwet ook toegankelijk wordt voor intersekse personen.**

5. Wacht geen dag langer met verstrekken van PrEP

Mannen die seks hebben met mannen (msm) zijn de afgelopen decennia zwaar getroffen door de hiv-epidemie. Hoewel condoomgebruik in deze groep hoog ligt, krijgen jaarlijks nog ruim 500 msm een hiv-diagnose (van in totaal 800 nieuwe hiv-diagnoses per jaar). Door de hiv-preventiepillen PrEP toe te voegen aan de bestaande preventiemiddelen (condoomgebruik, vroeg testen, etc.) ligt er een unieke kans om de hiv-epidemie in Nederland definitief een halt toe te roepen. In het buitenland worden met PrEP spectaculaire resultaten geboekt. In San Francisco halveerde het aantal nieuwe hiv-infecties bijvoorbeeld. In Nederland kunnen met PrEP jaarlijks naar verwachting 250 hiv-infecties worden voorkomen; dat zijn vijf infecties minder per week. Daarom

adviseerde de Gezondheidsraad op 27 maart om PrEP te verstrekken aan groepen die een relatief hoog risico op hiv lopen, zoals msm. Volgens de Raad is PrEP effectief, veilig, zal het naar verwachting leiden tot minder hiv-infecties in Nederland, is het kosteneffectief en leidt het mogelijk tot zelfs kostenbesparing. PrEP wordt al verstrekt in landen als Frankrijk, Noorwegen, Schotland, België en Portugal.

- **Wij stellen voor dat u de regering vraagt om geen dag langer te wachten met het verstrekken van PrEP aan risicogroepen zoals mannen die seks hebben met mannen.**

6. Doe breed onderzoek naar 'homolijsten'

Het is positief dat de minister onderzoek laat doen naar de zogenaamde 'homolijsten' die gemeenten zoals Amsterdam in de vorige eeuw bijhielden: lijsten van mensen die, omdat ze mogelijk homoseksueel waren, niet in aanmerking kwamen voor een baan bij de overheid. Wij stellen voor om nu schoon schip te maken en dit onderzoek uit te breiden naar de Rijksoverheid (bijvoorbeeld Defensie en Justitie) en/of diensten van de Rijksoverheid, naar de (zedes-) politie en naar mensen die op grond van het discriminerende artikel 248bis van het Wetboek van Strafrecht in het verleden veroordeeld zijn wegens homoseksuele contacten met personen tussen de 16 en de 21 jaar. Een belangrijke vraag moet daarbij zijn of er nog gedupeerden in leven zijn en of zij een vorm van genoegdoening willen.

- **Wij stellen voor dat u de regering vraagt om het onderzoek naar 'homolijsten' uit te breiden.**

Conclusie

Wij zien er naar uit om de komende jaren met u te werken aan een samenleving waarin iedereen zich vrij en veilig voelen om zichtbaar zichzelf te zijn, ongeacht seksuele gerichtheid, genderidentiteit of geslachtskenmerken.

Mocht u naar aanleiding van deze brief nog vragen hebben, neem dan contact met ons op (Philip Tijsma, manager Public Affairs, tel. 06 – 471 60 630).

Met vriendelijke groet,

Tanja Ineke

Voorzitter COC Nederland